

Posudek školitele na magisterskou diplomovou práci:

Petr Jíra: Matematizace v dialogu Epinomis

Práce představuje (pseudo)-platónský dialog Epinomis jako domyšlení kosmické, poznávací, ba dokonce náboženské role čísla, tedy jako projev matematizace skutečnosti ve jménu poznatelného řádu a v konfliktu s tradičním (lidovým) náboženstvím. Komparace s obecnějšími problémy matematizace - např. i v současnosti - se nakonec součástí práce nestala, takže setrvává u dialogu Epinomis a v jeho myšlenkovém i historickém okolí.

Spojení čísla s dobrem, harmonií, věděním, ba s pravou skutečností a s božstvím, to jsou tradiční motivy pythagorejců i Platónových dialogů. Dialog Epinomis však představuje jakýsi extrém: Opomíjí např. problém vnitřní dichotomie noetického dílu Platónovy údečky (jako někdy i Platón sám) a tak představuje krajně racionalisticky optimistický koncept matematického poznávání skutečnosti. V rámci magisterské diplomové práce bylo možné představit pouze základní rysy a některé bezprostřední kontexty tohoto dialogu. Zkoumání detailů historických souvislostí v podobě pythagorejských zdrojů už u Platóna samotného a tím spíše v Epinomidě, v podobě analogických myšlenek už Archytových a Filoláových, v Platónově konceptu matematizace spojeném s jemnou distancí od standardní matematiky, by vyžadovaly léta práce. Tím spíše pak obecně pojatá kritika konceptu matematizace poznání. Petr Jíra kromě popisu myšlenkové struktury Epinomidy připojuje jen pár poněkud ainigmatických poznámek, např. v závěru, s. 48 nahoře.

Představení myšlenek Epinomidy mi přijde být věcné a celkem zdařilé. Jíra vidí její pojetí matematiky ve shodě s koncepcí Platónových zákonů, a to pro její výchovnou roli. Božské souvislosti čísla chápe jako postavení se proti rozpadu náboženství odkazem na vědecké základy zbožnosti, byť toto samo patrně přispívá k další destrukci anthropomorfních a především pathických složek náboženské tradice. Nerozhoduje, zda v Epinomidě je nebo není předpokládána reinkarnační nauka.

Postupně představuje povšechnou užitečnost čísla – jako kdyby nebylo jen velmi užitečnou racionální pomůckou, ale něčím skutečným - a přichází ke konceptu specifické astronomie jako nové theologie, která chce zkušenost úžasu z hvězdného nebe přenést na úžas z nutnosti

působené rozumovým božstvem. Proto je i tradičně „bludný“ pohyb planet považován jen za zdánlivě bludný. Zde by autor práce mohl začít uvažovat o rozdílu mezi objektivací (nebo substantizací) racionálního modelu a tímto modelem samotným jako právě jenom užitečným racionálním modelem bohatší skutečnosti.

Použitá primární i novodobá literatura je bohatá a adekvátní (v některých případech však možná až zastíňuje možnosti samostatného uvažování).

V práci zůstalo neodstraněno i několik překlepů po úpravách vazeb, např. na s. (4 dole): „... nakolik jsou předpoklady Epinomy o moci čísla přehnaná.“

Doporučuji práci k magisterské obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze, dne 7. září 2007.

Zdeněk Kratochvíl

